

УДК [94 (73+567) : 327.8 (73)] «1958/1963»

ПОЛІТИКА США ЩОДО ІРАКСЬКИХ КУРДІВ ПІД ЧАС РЕЖИМУ ГЕНЕРАЛА АБДЕЛЬ КЕРІМА КАСЕМА (1958-1963)

Владислав Кшановський

Державна установа «Інститут всесвітньої історії» НАН України
Україна, 01030, м. Київ, вул. Леонтовича, буд. 5
e-mail: vlad_100_90@mail.ru

У другій половині ХХ ст. Близький Схід стає ареною суперництва та боротьби великих держав за вплив у цьому регіоні. Його географічне положення, багатство природних ресурсів і геополітичні чинники визначили стратегічну роль Близького Сходу на порядку денному зовнішньої політики США. Одним із ключових питань, яке породжує гострі суперечки у наукових колах, а також у зовнішній політиці США, є проблема об'єднання Курдистану, землі якого знаходяться у межах кордонів 4-х країн: Туреччини, Іраку, Ірану та Сирії. Слід сказати, що ставлення Сполучених Штатів до курдського питання змінюється відповідно до змін, які відбуваються у двосторонніх відносинах США з вищевказаними державами. У зовнішній політиці США проблема курдів вперше постала після повалення монархії в Іраку 14 липня 1958 р. Зміна влади в Іраку та конфронтація нового режиму із США змусили Вашингтон шукати важелі тиску на Багдад. Саме тому Іракський Курдистан став об'єктом зовнішньої політики США не тільки у контексті відносин з Іраком, а й Близького Сходу у цілому.

Однак у політиці США щодо Іракського Курдистану існував камінь спотикання. Підтримка Сполученими Штатами курдів в Іраку могла активізувати національно-визвольні рухи курдів у Туреччині, Ірані та Сирії. А це у свою чергу могло створити у регіоні значну нестабільність, що негативно впливало б і на США.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що питання розвитку відносин іракських курдів і США у 1950-1960-х рр. є недостатньо вивченим та описаним в українській історіографії. Утім, ця тема знайшла глибше дослідження та висвітлення у західній історіографії й у працях російських учених. Так, М. Лазарев глибоко досліджує курдський визвольний рух кінця ХІХ – середини ХХ ст. У своїх працях учений проводить ґрунтовний аналіз геополітичних проблем формування курдської ідентичності на рубежі століть на тлі зовнішньої політики та внутрішніх інтересів

різних держав, у тому числі і США [1; 2; 3]. Важливий вклад у вивчення американо-курдських відносин внесли О. Жигаліна та Н. Степанова, котрі багато років присвятили вивченню історичного та політичного підґрунтя політичних і національних процесів, які відбувалися на Близькому Сході [4; 5; 6]. Окремо слід відзначити працю історика С. Іванова «Іракський Курдистан на сучасному етапі 1991-2011 гг» [7]. У монографії автор досліджує боротьбу іракських курдів за свої права та свободи у переломний для них історичний період – напередодні та після повалення диктаторського режиму Саддама Хусейна – та розглядає роль Сполучених Штатів у вирішенні курдської проблеми.

У 2015 р. у Москві виходить монографія російських учених К. Вертяєва та С. Іванова «Курдський націоналізм» [8], в якій автори розглядають процес становлення курдського націоналізму як формування ідейно-політичного руху на Близькому Сході та його роль в активізації етнополітичних конфліктів у країнах компактного проживання курдів.

З-поміж праць західних науковців з історії американо-курдських відносин найбільш репрезентативними історичними роботами залишаються дослідження Девіда Макдауела «Сучасна історія курдів» [9], Ваді Джвайдеха «Курдський національний рух» [10] та Брайяна Гібсона «Зовнішня політика США, Ірак і холодна війна» [11]. 2014 р. була опублікована праця Мохаммеда Шаріфа «Сполучені Штати, Ірак і курди: шок, трепет і наслідки» [12]. У своїй роботі Шаріфі подає еволюцію іракського питання у політиці США з 1979 р., аналізуючи зовнішньополітичні чинники; й окремо розглядає політику США з 1961 р. щодо курдського населення Іраку.

Мета статті – з'ясування причин та умов встановлення і розвитку відносин між іракськими курдами та США на основі аналізу наслідків повалення монархії в Іраку та політики Касема та Аріфа у 1958-1963 рр.

До 1958 р. Ірак був конституційною мона-

рхією, де правила прозахідна Хашимітська династія. Однак 14 липня 1958 р. група лівих офіцерів (так звані «вільні офіцери») на чолі з бригадним генералом Абдель Керім Касемом і полковником Абдул Салам Арефом захопили владу в Багдаді та вбили членів королівської сім'ї. Державний устрій Іраку було змінено і проголошено Іракську Республіку. Водночас «вільні офіцери» відразу розірвали ірако-йорданський договір, вийшли з Багдадського пакту у березні 1959 р. і звернулися за підтримкою до Радянського Союзу. Ці події завдали серйозного удару по американській присутності на Близькому Сході. Дружні відносини між Республікою Ірак і СРСР змусили Сполучені Штати активно шукати способи утримати Ірак у межах своєї зони впливу. Тому іракські курди стали потенційно цікавим об'єктом американських інтересів у регіоні. Проте Касем і Аріф також розуміли важливість курдського фактору у внутрішній політиці, саме тому в другій статті Тимчасової Конституції було засвідчено про рівність арабів і курдів, крім того, курдам було гарантовано дотримання національних прав. Слід зазначити, що революція 14 липня 1958 р. відбулася у час, коли панарабізм набував популярності на Близькому Сході. Цей збіг обставин призвів до створення Об'єднаної Арабської Республіки на чолі з президентом Єгипту Гамаль Абделем Насером. Незважаючи на те, що Насер безпосередньо не брав участі в іракській революції 14 липня, західні держави й регіональні суперники Насера вважали, що Липнева революція була єгипетською заявкою на регіональне панування [15, с. 357-358].

Революція, зиніційована та зреалізована «вільними офіцерами», була для Вашингтона несподіванкою. Директор ЦРУ Аллен Даллес вважав, що іракська революція може загрожувати багатьом прозахідним режимам. Державний секретар США Джон Фостер Даллес спочатку навіть стверджував, що реальну владу у новому іракському уряді мав Насер, котрий у свою чергу заручився підтримкою СРСР [14, с. 173].

19 липня 1958 р. була підписана угода про тісну співпрацю між Республікою Ірак та Об'єднаною Арабською Республікою у галузях оборони, економіки і культури. Проте в угоді було винесено поза дужки питання, чи слід Іраку приєднатися до ОАР. Згодом це стало причиною суперечок між новими керівниками країни Касемом і Аріфом. Касем був противником союзу, Аріф же вважав за потрібне приєднатися Іраку до ОАР. Анти-ОАРська по-

зиція забезпечила Касему підтримку з боку найпотужнішої політичної сили Іраку – Іракської Комуністичної партії (ІКП). Слід сказати, що й курди не підтримували об'єднання Іраку з ОАР, оскільки традиційно вороже ставилися до ідей панарабізму, а тому Касем намагався використати їх як союзників [14]. У вересні 1958 р. Касем оголошує амністію, а відтак повертається на батьківщину з СРСР курдський національний лідер Мулла Мустафа Барзані, котрий перебував у вимушеному вигнанні. Американський і британський уряди у поверненні Барзані вбачали оманливий акт з боку Радянського Союзу, а Іран і Туреччину занепокоїла можлива активізація курдського сепаратизму у своїх країнах. Але Касем сподівався, що повернення лідера Демократичної Партії Курдистану (ДПК) цілком задовольнить курдський націоналізм в Іраку та завдасть Аріфу встановити більш тісні зв'язки з курдами.

Для того щоб збагнути зовнішньополітичні інтереси США в Іраку й Іракському Курдистані, слід спочатку проаналізувати регіональну політику США на Близькому Сході після Другої світової війни. США переслідували дві стратегічні цілі: по-перше, потрібно було тримати Саудівську Аравію та її багатих на нафту сусідів під своїм контролем (країни-виробники нафти у цьому регіоні мали життєво важливе значення для США та їх союзників по НАТО у Західній Європі, тому що лише персидська нафта могла зменшити залежність Європи від поставок нафтопродуктів з Радянського Союзу); по-друге, своєю присутністю у цьому регіоні США намагалися запобігти поширенню комуністичного впливу в арабському світі [15, с. 167].

З цією метою США втілювали на Близькому Сході кілька регіональних стратегій. У січні 1957 р. у США була прийнята доктрина Ейзенхауера, яка задекларувала необхідність захисту незалежності арабських країн від зазіхань регіонального лідера Насера, авторитет якого виріс після розв'язання Суецької кризи. Завданням доктрини Ейзенхауера було зміцнити консервативні арабські режими, зменшити радянський вплив та обмежити діяльність Насера регіональним рівнем. Після революції 14 липня 1958 р., коли прозахідний уряд було скинуто і Касему частіше доводилося звертатися за допомогою до ІКП для боротьби зі своїми внутрішніми противниками, ще одна арабська країна зазнала ризику потрапити під радянський вплив. Події в Іраку змушували адміністрацію Ейзенхауера до но-

вих кроків у політиці на Близькому Сході: тепер США повинні були пристосовуватися до пан-арабського націоналізму.

4 листопада 1958 р. РНБ США схвалила ґрунтовну доповідь, підготовлену міжвідомчою комісією з близькосхідної політики. У преамбулі документа, який отримав у номенклатурі документів РНБ номер 5820/1, фактично було визнано провал зусиль усіх провідних західних держав з підтримки консервативних арабських режимів як протиполяги Г.А. Насеру [16, с. 104-105]. А тому одним з першочергових завдань американської дипломатії на Близькому і Середньому Сході було визначено «запобігання домінування Радянського Союзу та збереження доступу до близькосхідної нафти для забезпечення життєво важливих інтересів Західної Європи на прийнятних умовах». Для досягнення цього, зазначалося у доповіді, сили арабського націоналізму не обов'язково слід розглядати як перешкоду, а навпаки, вони можуть сприяти реалізації близькосхідної політики США, особливо якщо взяти до уваги надзвичайно гостре сприйняття арабами будь-яких спроб обмежити їх суверенітет, а також зацікавленість арабських країн у стабільному прибуткові від торгівлі нафтою.

Директива РНБ 5820/1 закладала підвалини довгострокової політики США на Близькому і Середньому Сході, важлива роль в якій відводилась встановленню та розвитку відносин між Вашингтоном і Каїром. Доповідь РНБ підкреслювала необхідність «мати справу з Насером як з главою держави, але не лідером всього арабського світу, ...використовуючи будь-яку можливість співпраці з ОАР, яка може обмежити контакти ОАР з радянським блоком». Таким чином, директива 5820/1 засвідчила компроміс двох політичних позицій, що сформувалися у Сполучених Штатах Америки після Липневої революції в Іраку.

Після революції 14 липня і ДПК, і ІКП виступили проти союзу з ОАР, що викликало гостру критику з боку арабських націоналістів. Протиріччя поглядів насамперед у національному питанні змусили ДПК зблизитися з комуністами, тим більше, що на III з'їзді партії до програми було додано пункт, який проголошував ідеологічною основою партії марксизм-ленінізм.

У перші роки перебування при владі генерал Касем спрямовував дії на зменшення впливу традиційних курдських агаїв. Для цього він і запропонував муллі Мустафі Бар-

зані повернутися до Іраку. Одержавши фінансову підтримку та зброю, Барзані довів, що ДПК залишиться вірною режиму: курди допомогли знищити противників уряду Касема. 8 березня 1959 р. арабські націоналістичні та баасистські офіцери підняли повстання у Мосулі. Для його придушення Касем залучив курдські військові підрозділи та загони міліції ІКП. Після повстання у Мосулі, альянс ДПК з ІКП став ще тіснішим, тепер комуністи почали вимагати у Касема участі в управлінні державою. Дуже швидко Касем збагнув, що ІКП стала найбільшою загрозою для його режиму. У середині липня 1959 р. Кіркук охопила хвиля етнічних заворушень між туркменами та курдськими комуністами. Винуватцями цих подій Касем назвав ІКП. Відтак йому вдалося заручитися підтримкою Барзані й обмежити вплив ІКП, бо й Барзані вважав, що комуністи були причетні до недавнього замаху на нього у Равандузі [14, с. 304-305]. Однак протягом 1960 р. стосунки між Касемом і Барзані швидко погіршилися. Барзані без згоди Багдада вирішив розв'язати війну проти конкуруючих племен, застосувавши зброю, яку курдам постачав Касем. Крім того, ДПК почала більш гостро критикувати правлячий режим і водночас вимагати надання курдам автономії. Зрештою, восени 1961 р. напруженість між офіційним Багдадом і прихильниками Барзані переросла у громадянську війну.

У вересні 1961 р. ДПК підтримала повстання, хоча мала серйозні ідеологічні розбіжності з Барзані. Так, Барзані критикував закон про аграрну реформу, яку підтримувала ДПК, і виступав проти міжетнічної боротьби, яку стимулював Касем. У 1960 р. Барзані спробував домогтися радянської підтримки. Згодом безуспішно шукав допомоги в англійців та американців, тоді як ДПК вважала їх «вічними імперіалістами». Проте основне невдоволення ДПК було пов'язане з відсутністю курдської автономії. Таким чином, на початковому етапі повстання серед курдської еліти не було єдності.

Перший рік боротьби проти повстанців не приніс Касему ніякого успіху: республіканські війська намагалися уникати партизанських сутичок, війна затягувалася, а влада його слабшала. У такій ситуації ДПК запропонувала ІКП здійснити державний переворот, але комуністи вагалися. У грудні 1962 р. ДПК розпочала переговори з арабськими націоналістами та партією Баас. Однак вони вимагали від ДПК гарантій, якщо курди підтримають державний переворот. Заколотники погодилися у

разі успіху надати курдам повну автономію. 8 лютого 1963 р. режим Касема був успішно повалений у результаті військового перевороту [14, с. 312-313].

У питанні підтримки американцями повстання Барзані та його курдських союзників до сьогодні немає одностайності. Курдські повстанці були у змозі вести партизанську війну, але вони потребували значної допомоги, щоб домогтися успіху та змусити Касема вступити у переговори або капітулювати. Тому іракські курди розпочали пропагандистську кампанію, спрямовану на Захід. Курдські послі домогалися від американських (і європейських) посадовців у вересні 1961 р. винести курдське питання на обговорення в Організації Об'єднаних Націй, водночас вони просили надати їм матеріальну і військову допомогу та переконували Іран підтримати повстанців [15, с. 371-372]. Під час перемовин американські дипломати рекомендували очистити ДПК від комуністів. Однак офіційна позиція США щодо курдського повстання залишалася незмінною, що засвідчено у документах тієї доби.

11 вересня 1962 р. у США був оприлюднений меморандум стосовно Іраку, в якому йшлося: «Сполучені Штати Америки вважають курдську проблему в Іраку внутрішньою справою, і вона має бути вирішена без зовнішнього втручання. Наш уряд не підтримує дій курдів проти уряду Іраку та сподівається на якнайшвидше мирне врегулювання цієї проблеми». Крім того, США називали порушенням суверенітету Іраку будь-які вимоги курдів внести зміни до конституції. У Вашингтоні вважали, що майбутнє курдського народу нерозривно пов'язане з благополуччям тих країн, в яких вони проживають. Курдам так і не вдалося офіційно заручитися підтримкою Вашингтона. СРСР також не хотів розривати відносини з Касемом і продовжував постачати режиму зброю. Радянська підтримка ДПК обмежувалася тільки кількома незначними фінансовими внесками (слід сказати, що немає жодних доказів, що Радянський Союз надав істотну матеріальну допомогу Барзані або ДПК).

Проте історики по-різному відповідають на питання, чи надавали США таємну підтримку курдським повстанцям? Дуглас Літл припускає, що США певною мірою брали участь у курдському повстанні. Він не заперечував, що американська розвідка контактувала з курдами (і Касем підозрював це), однак вважав, що якщо ЦРУ і розглядало варіант повалення

режиму у Багдаді, то тільки шляхом «політичних дій, а не вбивства» [13, с. 68]. А втім, науковець не надає жодних свідчень, які б доводили пряму участь ЦРУ у розпалюванні курдського повстання. Він сам визнає, що немає ніяких прямих доказів того, що адміністрація Кеннеді була причетна до повстання, і наводить тільки деякі цитати з доповіді ЦРУ за квітень 1962 р., в яких зазначалося, що Барзані може стати великою проблемою для Касема.

Малик Муфтій також лише припускає, що курдське повстання 1961 р. в Іраку, можливо, мало певну підтримку від США, бо і він не може надати жодних доказів цього [14].

Девід МакДауелл зазначає, що Барзані звертався до США та Великобританії за підтримкою, але і він переконливо не доводить жодних ознак причетності США до курдського повстання [9].

Оскільки жоден з цих науковців не може навести переконливих фактів підтримки Вашингтоном повстанців, та й офіційні документи уряду США констатують, що причиною курдського повстання є внутрішні розбіжності, до яких США не мають ніякого відношення, видається дуже малоймовірною значна таємна американська підтримка курдських повстанців. У цьому зв'язку слід згадати й урядовий меморандум щодо Іраку від травня 1962 р. У ньому зазначалося: якщо іракські курди, у разі повалення Касема, відмовляться підтримати новий іракський уряд і вимагатимуть автономії, це не вплине на визнання Вашингтоном нової адміністрації.

Як зрозуміло із вищесказаного, під час правління генерала Касема курдське питання не було головним у зовнішній політиці США. Одним зі стримуючих факторів у відносинах США з іракськими курдами був той факт, що внутрішньополітична та міжетнічна ситуація у Туреччині й Ірані – це два найбільших союзники США у регіоні – могла дестабілізуватися через курдське повстання в Іраку. Не менш значною перешкодою підтримки Сполученими Штатами боротьби курдів за автономію в Іраку були тісні історичні зв'язки головної курдської політичної партії – ДПК – та її голови Барзані з міжнародним комунізмом. Як зазначалося вище, політика США на Близькому Сході враховувала дві стратегічні цілі: перша – зберегти контроль над нафтовими родовищами країн Близького Сходу; друга – запобігти поширенню впливу комуністів на країни Близького Сходу [13, с. 167]. Підтримка Сполученими Штатами прорадянської ДПК супе-

речила б їх внутрішнім інтересам (у 1960 р. Барзані намагався безуспішно домогтися матеріальної підтримки від СРСР) [9]. А отже, американська допомога ДПК і Барзані сприяла б поширенню комуністичного впливу в Іраку та на Близькому Сході. Однак, ще у серпні 1959 р. через розбіжності у питанні про курдську автономію співпраця ДПК та ІКП припинилася.

ДПК у своїй програмі ще 1953 р. задекларувала, що виступає за націоналізацію підприємств нафтової промисловості Іраку, яка була під контролем західних нафтових компаній, а тому реалізація цього пункту документа суперечила б стратегічним цілям США у регіоні.

Як уже зазначалося вище, у доповіді 5820/1 РНБ Вашингтону було рекомендовано продовжити зміцнювати дружні відносини з урядом Касема, щоб приборкати поширення радянського впливу. Будь-яка підтримка Сполученими Штатами ДПК і Барзані також шкодила б американським дипломатичним зусиллям з поліпшення відносин з Касемом. Безперечно, США хотіли мати новий прозахідний уряд у Багдаді, однак розуміли, що у той час реальної альтернативи Касему не було.

Інша порада, сформульована у доповіді РНБ, стосувалася просування політичних сил в Іраку, які б хотіли мати дружні відносини із Заходом, а тому Вашингтону вигідніше було підтримувати партію Баас та арабських націоналістів. Вони були антикомуністично налаштовані і готові були повалити режим Касема.

Отже, революція в Іраку 14 липня 1958 р. започаткувала новий етап американо-курдських відносин. Зміна правлячого режиму в Іраку викликала велике занепокоєння у Білому домі. Виникають нові ризики для втілення геополітичних планів США в регіоні. Вони насамперед були пов'язані з загрозою поширення радянського впливу в країнах Персидської затоки та Близького Сходу. Тому на порядку денному у Вашингтоні з'являється «курдська проблема», яка мала стати важелем тиску на нових іракських лідерів Касема й Аріфа. Сполучені Штати Америки й іракських курдів у період правління генерала Касема об'єднало бажання повалити режим Касема. США були зацікавлені руками курдів усунути його від влади. А втім, було занадто багато причин, які змушували Вашингтон відмовитися від цілковитої підтримки курдів в їх боротьбі за автономію й обмежитися лише таємною допомогою.

Інтерес США до співпраці з іракськими курдами визначався тим, що у Білому домі не сприймали Касема як безумовного союзника. Звичайно, США хотіли мати прозахідний уряд у Багдаді, але оскільки реальної альтернативи Касему не було, то офіційний Вашингтон був змушений дотримуватися нейтралітету та продовжував вибудовувати дружні відносини з Багдадом задля гальмування радянської експансії. А отже, позиція уряду США у курдському питанні щодо автономії була стриманою та розглядалася як внутрішня проблема Іраку. Варто зазначити, що і потужна підтримка іракських курдів теж була небажаною, оскільки могла нашкодити американським відносинам з Багдадом, адже США боялися, що курдське повстання могло спрямувати політику Касема у бік Радянського Союзу.

У травні 1962 р. у США були свідомі того, що, якщо Касема усунути від влади, новий уряд, ймовірно, буде проводити антизахідну політику. Тому адміністрація у Вашингтоні розуміла, що дружні відносини слід вибудовувати перш за все з іракським режимом, а не курдською меншиною. Зрештою, курдські й американські інтереси наразі не збігалися, тому позиція Вашингтона не підтримувати курдське повстання під час правління Касема була політично обумовленою.

Отже, встановлення політичних відносин між США та Іракським Курдистаном у 1958 р. започаткувало новий вектор у близькосхідній політиці США. Протягом наступних десятиліть Іракський Курдистан стає об'єктом зовнішньої політики США. Важливість курдського фактору у геополітиці спонукає Вашингтон і сьогодні активно підтримувати курдський національно-визвольний рух. Однак через низку факторів США активно не вдаються до вирішення проблеми курдської державності, що дає підстави багатьом дослідникам вважати курдський рух лише інструментом просування та відстоювання американських інтересів у регіоні.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Лазарев М.С. Курдистан и курдский вопрос (1923-1945) / М.С. Лазарев. – М.: Восточная литература РАН, 2005. – 310 с.
2. Лазарев М.С. Империализм и курдский вопрос (1917-1923) / М.С. Лазарев. – М.: Наука, 1989. – 327 с.
3. Курдское движение в новое и новейшее время / [М.А. Гасратян, М.С. Лазарев, Ш.Х. Мгоян, Х.М. Шахро]. – М.: Наука, 1987. – 303 с.
4. Современный исламский Восток и страны Запада: сборник статей / Институт изучения Израиля и Ближнего Востока; [отв. ред. О.И. Жигалина] – М.: ИИИБВ, 2004. – 193 с.
5. Курдский вопрос в Западной Азии в начале XXI века: сборник статей / Институт Ближнего Востока; [отв. ред. О.И. Жигалина] – М.: ИБВ, 2006. – 342 с.

6. Степанова Н. Курдская проблема в Ираке / Н. Степанова // Аналитические записки научного-координационного совета по международным исследованиям МГИМО МИД России. – 2005. – Вып. 10 (12). – С. 3-34.
7. Иванова С.М. Иракский Курдистан на современном этапе 1991-2011 гг. / С.М. Иванова. – М.: ИМЭМО РАН, 2011. – 86 с.
8. Вертяев К.В. Курдский национализм: история и современность / К.В. Вертяев, С.М. Иванов – М.: ЛЕНАНД, 2015. – 352 с.
9. McDowall D. A modern History of the Kurds / D. McDowall. – London: I.B. Tauris & Co Ltd, 2005. – 532 p.
10. Jwaideh W. Kurdish national movement. Its origins and development / W. Jwaideh. – Syracuse University Press, 2006. – 360 p.
11. Gibson B.R. *US foreign policy, Iraq, and the Cold War 1958-1975* / Bryan R. Gibson. – London: The London School of Economics and Political Science (LSE), 2013. – 300 p.
12. Shareef M. The United States, Iraq and the Kurds: Shock Awe and the Aftermath / M. Shareef. – London: Routledge, 2014. – 234 p.
13. Little D. The United States and the Kurds: A Cold War Story / D. Little // *Journal of Cold War Studies* – Fall 2010. – Vol. 12, No. 4. – P. 63-98.
14. Mufti M. The United States and Nasserist Pan-Arabism / Malik Mufti // *Middle East & the United States: A Historical & Political Reasse.* – Boulder: Westview Press, 2006. – P. 168-190.
15. Rubin A.H. Abd al-Karim Qasim and the Kurds of Iraq: Centralization, Resistance and Revolt, 1958-63 / A.H. Rubin // *Middle Eastern Studies.* – 2007. – Vol. 43, No. 3. – P. 352-382
16. Румянцев В.П. Разработка правящими кругами США и Великобритании политики на Арабском Востоке в 1958-1960 гг. / В.П. Румянцев // *Вестник Томского государственного университета.* – 2008. – № 315, Октябрь. – С. 104-109.

Кшановський Владислав Політика США щодо іракських курдів під час режиму генерала Абдель Керіма Касема (1958-1963)

У статті висвітлено проблеми, які постали перед американською адміністрацією після Липневої революції в Іраку в 1958 р. Зміна правлячого режиму в Іраку змусила Вашингтон щодо регіону Персидської затоки впроваджувати нову стратегію, в якій помітна роль відводилася іракським курдам. Однак гострота «курдської проблеми» у цілому змушувала Сполучені Штати Америки неодмінно зважати на численні фактори заради збереження союзників і впливу на регіон.

Ключові слова: Іракський Курдистан, Ірак, США, Абдул Салам Ареф, Абдель Керим Касем, Демократична партія Курдистану, Мустафа Барзани

Kshanovskiy Vladislav Politika USA в отношении иракских курдов во время режима генерала Абдель Керима Касема (1958-1963)

В статье освещаются проблемы, которые стояли перед американской администрацией после Июльской революции в Ираке в 1958 г. Смена правящего режима в Ираке заставили Вашингтон реализовывать новую стратегию относительно региона Персидского залива, в которой заметная роль отводилась иракским курдам. Однако острота «курдской проблемы» в целом, заставляли Соединенные Штаты Америки непременно считаться со многими факторами, ради сохранения союзников и влияния на регион.

Ключевые слова: Иракский Курдистан, Ирак, США, Абдул Салам Ареф, Абдель Керим Касем, Демократическая партия Курдистана, Барзани

Kshanovskyy Vladislav US policy toward Iraqi Kurds during the regime of General Abd al-Karim Qasim (1958-1963)

The Middle East is becoming an arena of rivalry and struggle of the superpowers for influence in the region in the second half of the 20th century. Its geographical location, wealth of natural resources and geopolitical factors identified strategic role in the Middle East on the agenda of US foreign policy. One of the key issues that raises controversial in the scientific community, as well as US foreign policy is the issue of unification of Kurdistan, the land is located within the borders of 4 countries: Turkey, Iraq, Iran and Syria. It should be said that the attitude of the United States to the Kurdish question varies according to changes taking place in the United States bilateral relations with the above countries. In foreign policy, the US faced the problem of the Kurds for the first time since the overthrow of the monarchy in Iraq July 14, 1958 change of government in Iraq and the confrontation of the new regime with the United States forced Washington to seek leverage in Baghdad.

However, there was a stumbling block in US policy to Iraqi Kurdistan. Support for the United States Kurds in Iraq could intensify the national liberation movement of the Kurds in Turkey, Iran and Syria. This in turn could create significant instability in the region, which would adversely affect the United States.

Keywords: Iraqi Kurdistan, Iraq, USA, Abdul Salam Aref, Abdul Kasem Kerym, Kurdistan Democratic Party, Mustafa Barzani

Рецензенти:

Тихонов А.К., д.і.н., професор

Шкляж Й.М., д.і.н., професор

Надійшла до редакції 15.11.2016 р.